

Aarhus
Symfoni
24/Orkester
/25

Weinberg og Tjajkovskij
BRÆNDPUNKTER

27-28. februar 2025 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus
Viborg Idrætshøjskole

PROGRAM

Mieczysław Weinberg (1919-1996)

Cellokoncert (1948)

- 1 Adagio
- 2 Moderato
- 3 Allegro – Cadenza
- 4 Allegro

35 min.

P A U S E

25 min.

Piotr Iljitsj Tjajkovskij (1840-1893)

Symfoni nr. 6, "Pathétique" (1893)

- 1 Adagio – Allegro non troppo
- 2 2 Allegro con grazia
- 3 3 Allegro molto vivace
- 4 4 Finale: Adagio lamentoso – Andante

45 min.

Varighed i alt ca. 110 min.

MEDVIRKENDE

Dmitry Matvienko

DIRIGENT

Ivan Karizna

CELLO

BRÆNDPUNKTER

af Christina Blangstrup Dahl

Weinberg: Cellokoncert

Weinbergs cellokoncert er den smukkeste koncert for celloen, som du (endnu) ikke har hørt. Weinberg har sit helt eget udtryk, og hans musik er både bevægende og interessant i sin lyriske stoicisme. Han var Sjostakovitjs samtidige og nære kollega, og hans cellokoncert vælder over af lige dele inderlighed og smerte. Dette bliver årets nyopdagelse – og dermed en koncert, som man ikke må gå glip af.

En lidenskabelig symfoni, fuld af passion: Tjajkovskij udgød hele sin sjæl i sin "Pathétique"-symfoni. Den "starter med et udråb og slutter med et gisp," sagde Schönberg om symfonien. Symfonien ender i afgrundsdyb fortvivlelse – ganske som Tjajkovskijs eget liv blot ni dage senere. Velkommen til en koncert med det allerbedste fra den russiske musiks rige skattekasse – kendt såvel som ukendt.

Der er tre store sovjetiske komponister: Sjostakovitj, Prokofjev – og Mieczysław Weinberg. Skulle du ikke kende sidstnævnte, er du lovligt undskyldt: Weinberg er en af de komponister, der (takket være sovjetstyret) har været stort set ukendt uden for Rusland. Nu er han imidlertid begyndt vinde frem som et eksempel på en både vigtig og vægtig stemme fra den russiske musikhistorie. Som et bindeled mellem Tjajkovskij og Sjostakovitj bærer hans musik vidnesbyrd fra den store romantiske russiske tradition – men i det lys, som Stalintidens kommunisme uafvendeligt kastede over (musik)historien. I Aarhus kender man ham måske fra Den Jyske Operas opsætning af hans opera *Passageren* for nogle år siden.

Weinbergs historie er indbegrebet af de tragedier, der overgik mange europæere i midten af 1900-tallet: Han er polsk jøde, født i Warszawa i en musikalsk

I stedet for blomster, giver vi et træ.

Aarhus Symfoniorkester har indgået et samarbejde med organisationen *Plant et Træ* om at støtte plantning af nye skove, frugtlunde og enkelttræer i Danmark. Derfor modtager solister og dirigenter fremover et symbolsk træ af genanvendeligt pap som tak for koncerten. Det er både et klimavenligt alternativ til de vanlige blomsterbuketter og markerer vores fælles engagement i en grønnere fremtid.

Læs mere på www.aarhussymfoni.dk/plant-et-trae

plant
et
træ

familie, og både jødisk musik såvel som operetter og teatermusik var en del af hans liv lige fra den tidlige barndom. Han kom på konservatoriet som 12-årig og blev senere optaget på Curtis Institute of Music i USA – et af verdens bedste konservatorier. Men det var i 1939, og før han kunne nå at rejse til USA, brød krigen ud. Weinbergs familie opfordrede ham til at flygte, og han satte kursen mod Minsk i Belarus til fods. Det var det rigtige valg; hans familie blev tilbage og omkom i en koncentrationslejr. I Minsk studerede han på konservatoriet og medvirkede i en opførsel af Sjostakovitjs 5. symfoni. ”Jeg var målløs over hver eneste frase og over hver eneste musikalske idé, som om tusinde elektriske ladninger gennemborede mig,” skrev han om oplevelsen. ”Det var som at opdage et nyt kontinent.” Sjostakovitj gjorde tidligt et stort indtryk på den unge komponist, og det kan også høres i cellokoncerten.

Det positive indtryk var gengældt fra Sjostakovitjs side. Weinberg havde været nødt til at fortsætte sin flugt fra nazisterne til Tasjkent, og herfra sendte han sin første symfoni til den berømte komponist i 1943. Sjostakovitj priste den i høje toner og fik overbevist myndighederne om at give Weinberg tilladelse til at rejse til Moskva. De to blev gode venner og gensidige inspirationskilder livet igennem, og Sjostakovitjs støtte var meget værdifuld for Weinberg. ”En glimrende komponist, en god mand med fortræffelig karakter, men bestemt for beskeden,” lød Sjostakovitjs beskrivelse

af Weinberg. Han gik utrætteligt i brechen for Weinbergs værker, og som resultat spillede mange af Sjostakovitjs venner Weinbergs værker – og når ens venner tæller musikere som Mstislav Rostropovitj og David Oistrakh, så har Weinbergs musik været i gode hænder.

Mindre gode hænder var det sovjetiske styre. Weinberg og Sjostakovitj var ikke bare musikalske frænder, men delte også skæbne: Weinbergs musik blev flere gange underkendt, hans svigerfar blev myrdet, og han blev fængslet i fire måneder i Lubjanka og Butyrka fængslerne, indtil Stalin døde. Det påvirkede også Weinbergs musik. Han kunne ikke risikere at eksperimentere for meget, for den slags kunne koste en sovjetisk komponist livet. Ovenikøbet var Weinberg jøde, og der var udbredt antireligiøsitet i almindelighed og antisemitisme i særdeleshed i det kommunistiske samfund. Derfor blev hans musik i en periode fra 1948 mildere og enklere, og han inkorporerer både folkemusik og jødisk musik i sine værker (og ja, trods antisemitismen kunne man godt bruge jødisk musik, for fjenden (dvs. nazisterne) hadede jøder, så derfor var jødisk musik patriotisk. Man var bare ikke så glad for jøderne selv, for de var ikke patriotiske. Et godt eksempel på sovjetisk logik).

Cellokoncerten lægger ud med en bjergtagende smuk langsom sats – som om Weinberg vil præsentere os for smerten med det samme. Musikken er intens med isnende klange, som

rædsel destilleret og forvandlet til musik her midt i koncertsalen. Der er imidlertid også en lyrisk stoicisme over musikken. Det er næsten umuligt ikke at sammenligne Weinberg og Sjostakovitj, og hvor Sjostakovitjs musik er udadvendt og voldsom i sin protest virker det ofte, som om Weinberg derimod imødegår sine vilkår og forvandler dem til skønhed.

Anden sats er lysere, med et klart klezmerpræg og med orkestrets blæsere i en større rolle. Folketonen er gennemgående, og stilen er halvt legende, halvt inderlig. Weinberg har virkelig sit helt eget udtryk, som er bevægende, interessant – og med en grundtone af håbefuldhed.

Tredje sats leger videre med lys og skygger, med eftertryk og inderlighed. Ligesom de to første sats er musikkens univers umiddelbart tilgængeligt og meget medrivende. Satsen arbejder sig op til et intenst klimaks og afsluttes med en gigantisk kadence.

Vi går direkte over i sidste sats, som tramper afsted i en nogle steder næsten militaristisk beslutsomhed, kun for at vende tilbage til de mere inderlige steder, som vi efterhånden har lært er Weinbergs kendetegn. Sidste tone ebber ud i intetheden – som et ekko af første sats' isklange. Effekten med at bruge det allerførste tema til allersidst og dermed binde sløjfe på koncerten brugte Sjostakovitj for øvrigt også i sin egen cellokoncert ti år senere. Satsen danner den perfekte konklusion på et nyt musikalsk bekendtskab – og giver i

den grad lyst til mere. Heldigvis bliver Weinbergs musik for alvor genopdaget i disse dage, og man kan således sagtens være heldig at finde både nye og originale indspilninger af hans musik.

Bonusinformation (der ikke har noget med cellokoncerten at gøre): Weinberg og Sjostakovitj havde en intern konkurrence om, hvem der kunne skrive flest strygekvartetter. Det endte med at stå 17-15 til Weinberg.

Endnu en bonusinformation (der har endnu mindre med cellokoncerten at gøre): Weinberg var ligesom Sjostakovitj en produktiv filmkomponist, heriblandt af musik til Guldpalmevinderen *Tranerne flyver forbi* – samt tre sovjetiske Peter Plys-film.

Tjajkovskij: 6. symfoni

Lad os først få én ting på det rene, når det gælder Tjajkovskijs sjette symfoni: Vi kalder den for ”Pathétique” (efter den russiske undertitel ”patetitjeskaja”) – men det er et ord, hvis betydning har ændret sig over tid. I dag opfatter mange begrebet patetisk som noget højtravende eller latterligt. Men på Tjajkovskijs tid betød det ”følelsesfuldt” eller ”fuld af passion”. Der er således absolut intet ynkeligt over de store følelser, som Tjajkovskij slipper løs.

Tjajkovskij var et plaget menneske, og i en af sine hyppige depressive perioder sønderrev han første udgave af det, der senere skulle blive til hans tredje klaverkoncert. To år senere begyndte han på ”Pathétique”-symfonien og

skrev: ”Jeg er nu fuldt og helt optaget af det nye værk... og det er svært for mig at rive mig løs fra det. Jeg tror, at det bliver et af mine bedste værker [...] Nu har jeg komponeret en ny symfoni, som jeg bestemt ikke kommer til at rive i stykker.”

Første sats har et af den slags temaer, som man bestemt mener at have hørt før – også selvom man hører det for allerførste gang. Der er en sådan naturlighed over Tjajkovskijs temaer, at de virker som om de altid har eksisteret.

Anden sats står i 5/4 – en taktart, man ikke ofte ser i vestlig musik, og som har fået nogle til at beskrive satsen som ”en haltende vals”. Musikken har en ret lys karakter på trods af den ukurante taktart, der hele tiden afholder den fra at blive glat og enkel.

Tredje sats er en scherzo, men selvom scherzo som bekendt betyder ”spøg” er der ikke meget skæmtende over denne sats. I stedet bliver vi atter engang mindet om, at symfoniens undertitel på russisk betyder ”lidenskabelig”. Satsen slutter, som om verden går under – man kan næsten ikke forestille sig noget fjernere fra klassikkens muntre menuetter. Og så lige en advarsel: Symfonien er IKKE slut efter denne sats. Heller ikke selvom det lyder, som om Tjajkovskij har gjort sit yderste for at få os alle sammen til at dumpe i og klappe her.

Lige så højroset, som tredje sats slutter, lige så intenst følelsesfuldt begynder

fjerde sats. Hvor tredje sats i høj grad rettede sin passion udad, virker det som om Tjajkovskij i begyndelsen af fjerde sats rækker direkte ind i sine egne (og vores?) sorteste øjeblikke. Intensiteten aftager i løbet af satsen, og satsen ebber til sidst ud som i udmattelse – ganske som komponistens eget liv blot ni dage senere. Arnold Schönberg beskrev den sjette symfoni således: Symfonien ”starter med et udråb og slutter med et gisp”. Det er et værk, der slutter i afgrundsdyb fortvivlelse. Tjajkovskij dirigerede selv premieren på værket, kort før han døde – og den næste opførelse var til mindekoncerten for Tjajkovskij. Til mindekoncerten havde publikum efter sigende ørerne på stilke for at finde et varsel om komponistens skæbne i hans musik. Det kan man godt, hvis man piller tilstrækkeligt længe og med de rette ører – men om det er specielt troværdigt, er en ganske anden sag. Det gør ikke sagen bedre, at symfonien faktisk har et program – som Tjajkovskij blot var for hemmelighedsfuld til at afsløre. Kritikere har det som bekendt svært med programmusik, så det varede Tjajkovskij sig klogeligt for – men hvem der dog blot vidste, om ”Pathétique” virkelig er Tjajkovskijs farvel til livet eller blot var ment som endnu et værk i rækken, inden et glas kolerabefængt vand gjorde det af med den store komponist. Svaret får vi formodentlig aldrig.

Rigtig god koncert.

Husk at venneforeningen holder gratis optakt for alle før hver torsdagskoncert.

Se programmet på www.asov.dk

Optaktsholder 6. marts er Per Bærentzen, lektor emeritus

Vær med til at støtte

AARHUS SYMFONIORKESTER

Bliv medlem af Aarhus Symfoniorkesters Venner

Medlemskab giver fri adgang til særlige prøver/generalprøver, gratis medlemsblad samt uvurderlig støtte til byens orkester.

Meld dig ind på www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand Tove Christensen, dr. med. asov.tc@gmail.com

TJAJKOVSKIJS "PATHÉTIQUE"

Med "Pathétique" fra 1893 skaber Tjajkovskij et følelsesmæssigt univers, der gør værket til et af de mest personlige og udtryksfulde i musikhistorien.

Skribent Peer Kjær Andersen gennemgår temaerne i Tjajkovskijs 6. symfoni på vores hjemmeside. Find artiklen under "Baggrundshistorier".

Dmitry Matvienko DIRIGENT

Dmitry Matvienko trådte ind på den internationale musikscene, da han i 2021 vandt Malko-konkurrencen for unge dirigenter. Konkurrencen fører et hav af engagementer med sig, heriblandt en koncert med Aarhus Symfoniorkester. Det var kærlighed ved første musikalske blik mellem dirigent og orkester, og Dmitry Matvienko blev derfor udnævnt til Aarhus Symfoniorkestrets nye chefdirigent.

Dmitry Matvienko er uddannet både som korsanger og korrepetitør, før han uddannede sig til dirigent på konservatoriet i Moskva. I de seneste sæsoner har han dirigeret orkestre som Dallas Symphony, Atlanta Symphony Orchestra, Tokyo Symphony Orchestra, Tonkünstler-Orchester i Wien, Orchestra Sinfonica Nazionale della RAI, Orquestra Gulbenkian, National Orchestra of Russia, Bergen

Philharmonic, Göteborgs Symfoniker, Orchestre National de Lille, Rotterdam Filharmoniske Orkester, West Australian Symphony Orchestra og Adelaide Symphony Orchestra – og i den kommende uge får han sin debut med Oslo-filharmonikerne.

Han dirigerer også opera, og han har dirigeret *Eugen Onegin* på Deutsche Oper am Rhein, Korngolds *Die tote Stadt* på Novaja Opera i Moskva og *Fra de dødes hus* af Janacek på Teatro dell'Opera di Roma. Ved Belarus' Nationalopera har han dirigeret *Fyrst Igor*, *Faust*, *Iolanta*, *La Traviata*, *Tsarens Brud* og *Ildfuglen*. Efter denne koncert går turen videre til Theater an der Wien, hvor han skal dirigere Prokofjevs *Forlovelse i et kloster*.

Dima bor i København sammen med sin kone og søn.

Ivan Karizna CELLO

Den unge belarussiske cellist Ivan Karizna har en dobbelt musikalsk baggrund: Han er først uddannet i den traditionelle russiske skole, men som 17-årig flyttede han til Paris for at videreudanne sig på Pariserkonservatoriet og senere på Kronbergakademiet i Tyskland. Han er pristager i en række konkurrencer: Den 14. Internationale Tchaikovsky-konkurrence i 2011, Società Umanitaria International Competition i Milano i 2015 (f rstepris) og ved Luis Sigall-konkurrencen i Chile 2016. I 2017 vandt han femteprisen og publikumsprisen ved en af den klassiske musiks vigtigste konkurrencer, Queen Elisabeth-konkurrencen. Samme år vandt han Young Concert Artist European Auditions. Andras Schiff har beskrevet Ivan Karizna som "en af de bedste cellister i sin generation", og efter at have spillet sammen med ham sagde Gidon Kremer om ham:

"Denne unge cellist imponerer mig helt grundlæggende. Han har noget unikt at sige."

Ivan Karizna har optrådt med en række anerkendte orkestre, herunder Frankfurt Radiosymfoniorkester, Brussels Philharmonic, Chamber Orchestra of Europe, Montreal Symphony Orchestra, Ukraines Nationale Symfoniorkester, Moscow Virtuosi, Mariinskijteatrets Symfoniorkester, Sankt Petersburg Filharmoniske Orkester, Orchestre Philharmonique de Strasbourg og det slovenske Radiosymfoniorkester. I 2023 fik han sin meget roste debut i Concertgebouw i Amsterdam, hvor han sprang ind i stedet for Truls M rk i Dvor ks Cellokoncert med det hollandske Filharmoniske Orkester. Hans første indspilning blev udgivet i 2016, og han spiller på en Tassinicello, "ex Paul Tortelier".

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Cristian Chivu Ivan
Jordi Rodríguez Cayuelas**
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Thea Clemson Andersen
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Nadia Kornilova
Olga Rosca-Marcov*
Theophil Dan*
Kristian Jakob Selnes**
Sonia Zajac**

VIOLIN II

Sarah Lucy Foldager
Marta Wisniowska-Mruk
Birgitte Bærentzen Pihl
Erik Søndergaard Jensen
Søs Nyengaard
Jens Astrup
Peter Clemson Steensgaard
Ejnar Balling*
Marie Lestrelin*
Ian van Rensburg**

BRATSCH

Luminita Marin
Zane Kalnina
Nikolaj Lind Pedersen
Lars Kvist
Eva Paulin
Morten Møller*
Janeks Niklavics*
Kirsten Buus Szakacs**

CELLO

Ananna Lützhøft
Lea Sol*
Magdalena Cristea Popa**
Anne Hall**
Katrín Birna Sigurdardóttir**
Aleksandra Lyczba**

KONTRABAS

David Møllfattrick
Samuel Beck-Johnson
Christian Jørgensen
Frank Christensen
Kornél Koncos

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjøller
Judith Wehrle

OBO

Oliver Nordahl
Lisa Anna Gross

KLARINET

Mathias Vik Kjøller
Vibeke Kærsgaard Lembecke
Kristian Flagstad

FAGOT

Maksim Karpinskii
Eric Beselin

HORN

Lisa Maria Cooper
Jari Kamsula
Héctor Manuel Escudero
Luís Mota

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Nikolai Petersen

SLAGTØJ

Rasmus Clemens*
Malte Vendelby*

* kontraktansat assistent

** timeansat assistent

BLIV FADDER

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa
- » BoostPLM
- » C.F. Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Danske Bank
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » EDC Erhverv, Poul Erik Bech Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » FO-Aarhus
- » Gorrissen Federspiel
- » Holst, Advokater
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Ingerlise Petri
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » PDS Kapitalforvaltning ApS
- » Pressalit Holding
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – Personale foreningen
- » Schouw & Co A/S
- » Selskabet af 4. oktober 1944 A/S
- » Steffen Ebdrup Invest Aps
- » Stormagasin Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandi – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Aarhus Oliefabriks fond for almene formål
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

SYMFO-BUSINESS

et unikt partnerskab
på tværs af symfoni,
udvikling & erhverv —

SymfoBusiness er et kulturfremmende værdipartnerskab og et direktørnetværk — samt et berigende oplevelsestilbud for alle ansatte i de virksomheder, som samarbejder med Aarhus Symfoniorkester.

Ved at tegne et årligt medlemskab og blive enten Platin- eller Sølvpartner støtter man direkte orkestrets vision, der byder på radikale nye måder at præsentere klassisk musik på, fortælle orkestrets historie, og inddrage publikum i interaktive og medrivende koncertformer.

Som SymfoBusiness-partner er man derudover garanteret et skræddersyet koncertforløb med

indlagte middage, workshops og eventuelt optræden i virksomheden, der tager medlemmerne helt ind i musikken — og bagom den.

Det er et forløb, der til fulde udnytter orkestrets professionelle kompetencer for sammenspil, organisering og inspiration — både som det kommer til udtryk i arbejdet på scenen og i alt det, der foregår før publikum lytter med.

Interesserede virksomheder og ledere kan kontakte Eventkoordinator Nikolai Breum Nielsen:

nbni@aarhus.dk • 89 40 90 92

SYMFOBUSINESS SÆRLIGE GIVERE

salling fondene

STIBOFONDEN

Per og Lise Aarsleff Fond

SYMFOBUSINESS PLATINPARTNERE

vola

SCHOUW+CO

KAUFMANN
SINCE 1908

Bjerrers
Bureau

SYMFOBUSINESS SØLVPARTNERE

STUDENTERHUS
AARHUS

Hørecenter
ÅRHUS &
EBELTOFT

Er strygerne også gemt for din hørelse?

Få en **GRATIS** høreprøve
hos os, og få det
hele med!

Hørecenter

ÅRHUS &
EBELTOFT

www.hca.dk

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

BYE BYE BRENDA

KAJSA VALA OG
STINE BRAMSEN

20. og 27. marts

JOSEFINE OPSAHL

16. maj

Store træers grønne mørke

Jens Albinus, LiveStrings og Ask
Kjærgaard

2. april

The Last Ship

Musical med musik af Sting

9. – 18. maj

Frøken Julie

Sonja Richter og Alban Lendorf

17. maj

Mothers - A Song for Wartime

Kvindestemmer fra en krigszone

24. maj

Tanzteather Wuppertal

Pina Bausch: Kontakthof

20. – 21. juni

→ musikhuset.dk